

Image-making og afkolonisering i praksis

Interview: Victoria Baskin Coffey

Af *Therese Thim*

Hvad sker der, når man som visuel antropolog pakker linsen væk og hiver malerpenslen frem i stedet? Jordens Folk har mødt Victoria Baskin Coffey til en snak om image-making, linsens politik og om afkolonisering. Afkolonisering er ikke en akademisk opgave; den skal ske i praksis, mener Coffey, og en nødvendig del af den proces er, at vi antropologer kommer til at føle os ukomfortable.

Victoria Baskin Coffey, aka. Viktor Baskin (De/dem/non-binær).

- Født i *unceded* Awabakal Country,¹ Australien.
- Visuel Antropolog.
- Co-tutelle mellem James Cook University, Australien og Aarhus Universitet, Danmark.

Ph.d.-projekt: Digitale, visuelle billedpraksisser blandt transkønnede, non-binære og kønsvarierende samfund i Indien.

Vil du fortælle om dit feltarbejde og de visuelle metoder, du har brugt i forbindelse med dit ph.d.-projekt?

I hele 2017 og 2018 boede jeg i Bengaluru, Karnataka i Indien, hvor jeg arbejdede som producer og visuel antropolog hos kunsterkollektivet Aravani Art Collective. Der mødte jeg Shanthi Muniswamy, som er digter, aktivist og kunster. Hun er også, hvad man i Danmark vil opfatte som transkønnet kvinde. Shanthis forhold til sig selv og til de kategorier, hun må bruge for at komme omkring i verden, er centralt for mit arbejde. Ordet *transkønnet* er nyt i Indien, men konceptet er selvfølgelig ikke. Alle dele af Indien har sin egen unikke, og meget lange, historie om det tredje køn – de fleste af dem tilhører hirja-samfundene.

1. *Unceded* land er land, som ikke er overdraget af de oprindelige folk, som levede der, inden europæerne bosatte sig der.

I felten. Foto: Sandia Rani.

At prøve at presse Shanti ned i en sætning er umuligt, og en del af grunden til problematikken med at bruge sproget til at beskrive hende er ikke bare, at hun forvirrer i det velkendte kønsbinære, men fordi hun forvirrer de tværkulturelle ønsker og krav. Denne problematik med navngivning og sprog og overlappet mellem eksistenskategorier er kernen i mit arbejde.

Min ph.d.-forskning er inspireret af image-making, som er central for transkønnet aktivisme, og hvordan disse billeder er med til at forme, hvad der tæller som et liv, der er værd at tage sig af. Jeg er interesseret i, hvad der kan blive muligt at få viden om, hvis vi skaber plads til, at folk kan identificere sig selv, og derefter undersøge, hvad det er, de skaber i verden. Før jeg havnede i antropologien, arbejdede jeg med film, tv og grafisk design, så jeg var oplært i ikke bare at forstå billeder som et slutprodukt, der skal analyseres semiotisk, men også som en samskabende proces, hvor der bliver skabt og delt – og nogle gange kasseret. Samskabelse som metode giver mulighed for at *un-make* antropologien, som vi kender den, med alle dens taksonomier over identitet og ontologier om “væren”. Trans-liv skaber nye muligheder for billedets ontologi, som også kan få os til at forholde os åbent og opmærksomt overfor emergens på måder, der giver mening, frem for altid at prøve at forcere noget til at være et “fordøjeligt hele”. Vi kan blive væsentligt mere fragmentariske, intime og ikke-dominerende. Selvom som vores verdener i stigende grad bliver formet af billeder, forbliver definitionen af billedet lige så flygtig som definitionen af mennesket. Det er denne forståelse af krop-som-billede og billede-som-krop, der fremtvang mit arbejde i første omgang.

Bruger du image-making med det formål at lære dine informanternes liv bedre at kende? Og hvilken betydning har billedet i sig selv?

De mennesker, jeg arbejder med, skaber allerede billeder om deres liv, så image-making er i virkeligheden en forlængelse af en form for deltagerobservation. Men, og det her er vigtigt, denne deltagerobservation har flyttet sig fra det skumle, mørke hjørne, hvor antropologen skriver løs i sin notesbog, til en mere *samskabende* og *sam-teoretiserende* form for deltagerobservation. Så det er ikke så meget at skabe billeder for at lære mere om deres liv på en udvindende måde. Det er mere, at jeg prøver at lære, hvad der er på spil for Shanthi og hendes venner på de præmisser, som er meningsfulde for dem.

Jeg teoretiserer billedet som altid værende *already an act of co-creation*; det sker, som Hans Belting ville sige, i forhandlingspunktet mellem billedets subjekt – mediet, du oplever det gennem – og din krop. Billedet har brug for din krop til at animere det! Så det, som antropologien gør det muligt at spørge ind til, er, *hvilke* slags kroppe, *i hvilken* slags kontekst og *i hvilke* former for historier, der handler om at se?

Så hver gang jeg møder et billede, møder jeg det som en unik begivenhed. Læserne af mit arbejde vil så igen møde deres egen unikke begivenhed. Vi

taler om billeder som objekter, der akkumulerer mening, når de rejser gennem verdener og bliver kastet ind og ud af kontekster. Men min tilgang siger på en måde, at enhver *viewing* er i billedets kontekst. Når vi er færdige med at prøve at forbinde billedet med dets originale historie hele tiden, eller dets originale objekt, så har vi frihed til at have forskellige diskussioner om, hvordan billeder *sker* på forskellige måder i partikulære kontekster, og hvilken viden, de muliggør.

Jeg er fanget af en vedvarende interesse for, hvordan billeder skaber verden, og hvert billede i mit arbejde er skabt forskelligt og udfolder sig forskelligt. Der er ikke nogen arbitrær formel for, hvad der skaber vigtighed, og hvad der ikke gør. Oplevelsen af selve billederne udvikler en form for alvorlighed, der får nogle af dem til fylde hos mig. Nogle gange er det en en skabelsesproces eller en sletteproces eller en proces, hvor man smider væk. Det kan også være omgivelserne, som billederne kan “antænde”, der afslører noget vigtigt. Andre gange er det ganske enkelt billedet i sig selv, der tillader mig at se noget på ny. I øjeblikket arbejder jeg på en tekst om den lille æske med fotografier, som Shanti har bagerst i sit skab. Den indeholder kroppene fra hendes ‘døde fortid’. Det er smukt og hjerteskrærende. Andre gange taler vi om gigantiske vægmalerier, som vi har malet sammen i Bangalores gader, nogle gange er det et lille maleri, som Shanti har lavet, som vækker et digt, hun har skrevet, til live. Nogle gange handler det om Instagram-billeder eller Whatsapp-beskeder. De betyder alle sammen noget, og de betyder alle sammen noget på forskellige måder.

Man må lade arbejdet og verden guide én.

Hvordan håndterede du white-person-with-a-camera-issue?

Hmmm... det gør man ikke.

Det er ikke noget, man kan “håndtere”. Det er noget, man må erkende og forhandle meget grundigt, og man må være forberedt på at skulle give slip på sine billeder eller endda muligheden for at tage dem i første omgang. Den romantiske historie om (typisk mandlige) antropologer, der drager ud i felten, medbringer et kamera og tager “guld” med hjem, så at sige, bliver ofte solgt til os. Men der er mere modige og mere væsentlige ting at gøre nu.

At være visuel antropolog er ikke nødvendigvis ensbetydende med at have et kamera eller at lave en dokumentar. Indrømmet; da jeg første gang kastede mig over mit feltarbejde, tænkte jeg, at det at lave film ville være en helt fantastisk ting at gøre. Men da jeg ankom, blev jeg mødt af en gruppe, der var fuldstændigt udmattede af hvide europæere, der kom med deres kameraer, lavede film og tog billeder for bagefter at tage hjem til deres gallerier med hvide vægge og awardshows, og udfylde tomme spalter i avisen eller vinde store festivalpriser for bedste dokumentar – og intet kommer til at forandre sig for samfundet “on the ground”. Trans-kvinderne understøttede fotojournalister, dokumentarskabere og antropologers karrierer, mens de stadig tiggede på gaden for at kunne få noget at spise om aftenen.

Det er ikke nok. Den form for udvindende antropologi er ikke nok længere, vi skal tage mere ansvar for verden, og vi bliver først og fremmest nødt til at tage ansvar for de mennesker, vi arbejder med.

Hvordan ville jeg kunne sige til de mennesker, jeg arbejder med: “men jeg *vil* altså lave en dokumentar”? Hvad ville jeg lære af deres indøvede historier, som de ville levere til linsen, fordi jeg tvang dem til det? Hvad ville jeg lære af at kopiere kataloget fra dem, som har været der før mig? Hvilken vold ville jeg gøre varig ved at ignorere deres ydmyge forespørgsler? Man ville bare komme til at vide mere om det, man allerede ved.

Det meget mere interessante spørgsmål er: Hvad er linsens politik her? Hvordan kan vi opnå en forståelse af den sammen? Hvordan kan du, når du ikke vil lave film, lære mig noget om image-making? Hvordan kan jeg lære om din måde at se og din måde at være på ved at følge i dine spor? Og på den måde, i mit feltarbejde, pakkede vi linsen væk og tog en malerpen-sel frem i stedet.

Det interessante øjeblik var selvfølgelig, da mine samarbejdspartnere bad mig tage kameraet frem, og, fordi det var deres idé, udfoldede en helt ny verden sig for mig.

Hvilken rolle spiller afkolonialisering i dit arbejde?

Jeg mener at alle, der arbejder med antropologi i dag, bør være aktivt involverede i projektet om at afkolonisere. Men på en partikulær måde. Jeg tror, det er vigtigt at huske, at afkolonisering ikke er en akademisk øvelse. Afkolonisering betyder at være nærværende i de levede traumer, ikke bare hos de mennesker, du samarbejder med i felten, men også dine indfødte og queer kollegaer, der står lige ved siden af dig, som alle fortsat lider under presset fra en angiveligt postkolonial disciplin. Der er en hårfin grænse mellem afkolonisering og gen-forstærkende kolonisering. Nogle gange bliver vores indsatser for at ‘afkolonisere’ på akademiske præmisser. Ordentlig afkolonisering betyder at være åben for de termer, som de mennesker, du arbejder med, bruger. Det kan blive enormt destabiliserende for din egen opfattelse af selvet, og jeg tror, det er derfor, mange ikke kan gøre det.

Det er nemmere at tage teorien frem, end det er at bryde med de kerneforestillinger, som man har ordnet verden omkring sig med. Du må tillade dit feltarbejde at genskabe dig, korrigere dig og *reframe* din opmærksomhed.

Mit eget arbejde er en venlig udfordring til antropologien om at være forberedt på at afkolonisere måden, vi arbejder på – og ikke bare indholdet. Hvis vi virkelig skal afkolonisere antropologi, så kan vi ikke blot afkolonisere metoderne. Vi bliver nødt til at finde måder, hvorpå vi kan afkolonisere vores etnografiers *udtryk*. At afkolonisere viden indebærer både at skabe variation i dens form såvel som rammerne for dens opmærksomhed.

Vi må tillade forskellige former for viden i videnskaben, som gør det af med den snævre impuls til at skabe autoritære hierarkier; som tekst over bil-

lede – formentlig over alt andet. Lad os i stedet bevæge os mod en forståelse af, hvilke forskellige typer af viden, der bliver gjort mulig gennem forskellige former? Hvilken viden kan man få gennem billeder? Hvilken viden kan man få gennem lyd? Hvilken analytisk kraft har intermediale relationer? Vi må finde et sted, hvor vi kan inkludere billeder, lyd, objekter og tekst i vores akademiske outputs og forstå dem som gyldige og nyttige former for socialanalyse på deres egne præmisser.

I min kontekst var de visuelle metoder, som jeg adopterede og tilpassede i felten, integrerede i forståelsen af, hvad der er på spil, og derfor må de også være integrerede i at udtrykke dét til verden. Denne process, fra felten og så til at skrive, forbliver åben for emergerende former for væren og tænkning, og det skal forblive sådan, fordi at arbejde indenfor antropologien betyder at have ansvar for de mennesker, hvis liv afhænger af kampen for at selv-identificere og selv-determinere deres plads i verden.

Med det mener du så også, at afkolonisering er en form for metode til etisk refleksion?

Jeg tænker på afkolonisering som en positionering, hvilket jeg i min kommende ph.d. kalder ‘*a frame of attention*’. Afkolonisering bliver nødt til at være centralt i alt, hvad du gør. Det kan ikke bare være et teoretisk ansvar. Det må være, som du siger, en etisk refleksion. Men alle former for arbejde, der bliver lavet lige nu, der ikke kritiserer sig selv eller stiller spørgsmålstejn ved sin egen *frame of attention*, er ikke nødvendigvis det mest brugbare arbejde at lave i verden. Jeg siger det, velvidende at vi altid misser vores *frames of attention*. Der er altid noget, du misser. Der er altid noget, der kræver mere arbejde. Men lad os gøre det arbejde.

Hvordan optræder queer-antropologi i dit arbejde?

Jeg ved ikke med queer antropologi, for at være helt ærlig. Jeg er vokset op i en kulminelandsby med et stålværk på *unceded* Awabakal saltwater country. Af grunde jeg først nu ved at forstå, blev mine søskende og jeg opdraget med læren fra en fundamentalistisk kristen kirke, samtidig med at vi blev opfostret i queer kultur og samfundet omkring fashion-designindustrien i Australien. Jeg blev ‘enby’, et kærligt udtryk for non-binært køn. Da dét sprog ankom, var det muligt for mig at finde et sted til neutraliteten og det raseri, jeg følte, i lige mål, mod inklusions- og eksklusions-politikker, der var bestemt af og formet af den heteronormative, Judeo-kristne forståelse af seksualitet og køn. Mit liv forberedte mig på den konstante sameksistens af modstridende trossystemer.

For mig er min ramme queer og min interesse har altid været visuel antropologi. Trans-samfund laver tilfældigvis nogle af de mest interessante ting med billeder og især med billeder af kroppen. Desuden er Indien et intenst sensorisk sted med en unik billedhistorie og en unik historie af kønsvariabilitet. Jeg ved, det lyder esoterisk, men der var ingen forkromet plan udover

Viktor og hendes samarbejdspartnere fra Aravani Art Project, feltarbejde. Foto: Shanthi Muniswamy.

at følge min intuition. På en måde føler jeg, at disse ting valgte mig i lige så høj grad som jeg gearede op for at vælge dem.

Personligt synes jeg, at begrebet *queer* er tynget af vægten af alt det, vi beder det om. Jack Halberstam er en af mine yndlingstænkere, og de teoretiserer en konceptuel rammesætning af “Det Vilde”, som jeg undersøger i mit arbejde. Det Vilde er muligheden for det liv, der er på den anden side af tingene som de er; eksistens *udover* det kategoriserede; det er en forståelse for liv i bevægelse, på kanten af dit udsyn; et liv der emergerer og nægter at forene sig til noget konkret. Jeg har passion for denne kants muligheder, og alt hvad der lever dér. Ikke mindst fordi den kalder på radikal reformation af den måde, vi arbejder og søger viden på.

Jeg tænker, at når queer antropologi er bedst, så tillader den os at starte fra det destabiliserende sted allerede. Det er et sted, der åbner op for multiplikationen af forskellige forskelle snarere end at søge ensartethed og holisme. Vi søger intimitet med fremmede i et forsøg på at forstå forbundethed og afhængighed på en anden måde. En *anthropology of the wild* er en antropologi af et uregerligt kollektiv af udskud og enspændere, og det er ret fantastisk for mig.

Ser du dig selv som en aktivistisk antropolog?

Jeg ved ikke, om jeg har den ihærdighed, der er nødvendig for at være en “aktivist” som de fantastiske aktivister, jeg har tilbragt tid med. Men jeg tænker helt sikkert, at antropologien bør være aktiv i verden og i menneskers liv, og at den skal holdes ansvarlig. Rosi Braidotti har skrevet en rigtig god artikel, der hedder “Putting the active back in activism”, hvor hun grubler over, hvordan man kan bekræfte liv og stadig være kritisk overfor det. Jeg tror, jeg er en aktivist i den forstand, at jeg er aktivt involveret i netop det projekt at bekræfte liv og stadig prøve at kritisere det.

Måske er jeg lidt mere én, der irriterer, end jeg er en aktivist? Jeg vil gerne gøre os ukomfortable. Der er denne her smukke poet og queer-præst fra Nordirland, som hedder Pádraig Ó Tuama, og han siger “agreeance is rarely the mandate by which we love one another”, og at det er gennem skabelsen af *safe spaces* for forskelligheder og diskussioner, at vi kan finde et fælles ståsted og kærlighed til hinanden. Vi har brug for at skabe disse steder for at kunne være uenige og for at kunne debattere og for at kunne genforhandle, hvordan vi alle *tænker*, vi skal komme ud af det med hinanden.

Antropologien er dén mulighed for at fostre *safe spaces* for uenighed og trygge steder, hvor man kan diskutere med hinanden, og det mener jeg er vigtigt. Men det involverer også, at vi skal ændre os og den måde, vi går ud i verden på. Vi bliver nødt til at se mod det slørede og det blødende, revnerne og bruddene, for at kunne se, hvad der ligger på den anden side af vores disciplins mure.

Om forfatteren

Therese Thim er BA i Antropologi fra Aarhus Universitet. Hun arbejder ved *Transition* og *Salaam Film og Dialog* og er derudover medlem af *Jordens Folks* redaktion.